

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

Dr Ewa Jasiuk,
*doktor nauk prawnych, docent,
prorektor Wyższej Szkoły
Handlowej w Radomiu*

УДК 341.1/8

Podjmowanie i prowadzenie działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego w świetle dyrektywy 2009/110 we parlamente europejskiego i rady

Autorka podjęła badania dyrektywy 2009/110 WE Parlamentu Europejskiego i Rady, w tym procesu jej implementacji w prawie krajowym z uwzględnieniem celów realizowanej przez to prawo polityki (analiza systemowa). Przedmiotem badań było m.in. zaprezentowanie celów przedmiotowej dyrektywy poprzez szczegółową analizę właściwych jej przepisów, a także zbadanie w jaki sposób Polska czyniła zadość obowiązkowi jej terminowego wdrożenia do krajowego porządku prawnego.

Analiza treści przepisów dyrektywy określających zasady podjmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego wymagała zastosowania metody prawo – porównawczej oraz lingwistyczno-logicznej w odniesieniu do niektórych

podstawowych pojęć. Autorka postawiła następujący problem badawczy:

Czy Polska dokonała terminowego wdrożenia przedmiotowej dyrektywy? oraz problemy badawcze szczegółowe: jakie są główne regulacje instytucji pieniądza elektronicznego w świetle dyrektywy 2009/110 WE Parlamentu Europejskiego i Rady? Czy proces europeizacji pieniądza elektronicznego został zakończony?

Już na wstępie badań autorka przyjęła hipotezę główną, iż proces wdrożenia dyrektywy do krajowego porządku prawnego był procesem długotrwałym i trudnym.

Hipotezy szczegółowe wyodrębniono w sposób następujący:

1) podjmowanie i prowadzenie działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego w świetle dyrektywy

2009/110 WE Parlamentu Europejskiego i Rady w Polsce odbywa się według standardów UE,

2) proces europeizacji pieniądza elektronicznego ciągle trawa m.in. z uwagi na szybki postęp techniki.

Wyniki badań mają też służyć weryfikacji postawionych hipotez.

Zagadnienia wstępne

Jednym z obowiązków państw członkowskich jest terminowe wdrożenie (implementacja) i transpozycja dyrektywy, która stanowi specyficzny rodzaj aktu jednostronnego. Jak zauważa Damian Witoń «Słowo implementacja (ang. implementation «wdrożenie», «wdrażanie», fr. implementation) definiowana jest jako skuteczne wprowadzanie, wykonanie aktu prawnego do krajowego porządku prawnego (w przypadku unijnego systemu prawnego najczęściej chodzi o dyrektywę). Rozumiana jako proces obrazujący całe otoczenie temu służące. Implementacja obejmuje oprócz ustanowienia norm prawnych podjęcie działań formalnych i praktycznych (powołanie odpowiednich instytucji i organów, które to skutecznie będą mogły egzekwować dane prawo, przyznanie im budżetu, zapewnienie wsparcia sądom krajowym, odpowiednie szkolenia pracowników administracji itp.). Natomiast (...) transpozycja (łac. transpositio «przetawienie», transponere – «przetawiać», fr. transposition, ang. transposition) – rozumiana jest

jako uchwalenie nowego aktu prawnego, zmiana, uchylenie poprzedniego tak, aby przenieść do porządku krajowego postanowienia innego aktu prawnego (dyrektywy), który to będzie opublikowany i powszechnie wiążący. Transpozycja to czynności, stanowienia prawa i powinny być uznane za działalność legislacyjną. W polskim porządku prawnym formą transpozycji jest ustawa lub inny krajowy akt wiążący»².

Dyrektywy wiążą pod względem zamierzonych celów wszystkie państwa członkowskie, pozostawiając państwom wybór formy i środka wprowadzenia ich do krajowego porządku prawnego. Terminowa implementacja dyrektywy jest kluczowym obszarem oceny każdego państwa członkowskiego pod względem wykonania przez państwo członkowskie zobowiązań, które na nim ciąży. Dyrektywa posiada mniej lub bardziej szczegółowo sformułowaną treść. Bardzo często proces implementacji dyrektywy do krajowego porządku prawnego państwa członkowskiego jest związany z problemem właściwej interpretacji jej postanowień. Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dawniej Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości) wynika także obowiązek dokonywania wykładni prawa krajowego zgodnie z celem dyrektyw³. Wdrożenie dyrektywy powinno odbywać się w terminie w niej określonym. Państwa członkowskie

¹ D. Witoń, ...implementacja różni się od transpozycji? <http://www.uniaeuropejska.org/implementacja-a-transpozycja> (data dostępu 02.06. 2014).

² Zob. wyrok z dnia 10 kwietnia 1984 r. w sprawie 14/83 Sabine von Colson i Elisabeth Kamann A Land Nordrhein-Westfalen, Dz.U. L 39, str. 40, czy też wyrok z dnia 13 listopada 1990 r. w sprawie C-106/89 Marleasing SA przeciwko La Comercial Internacional de Alimentación SA (wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym skierowany przez Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 1 de Oviedo, Hiszpania, Dz. U. L 65 str. 8, czy też wyrok z dnia 5 października 2004 w sprawach połączonych od C-397/01 do C-403/01 Bernhard Pfeiffer i in. Przeciwko Deutsches Rotes Kreuz, Kreisverband Waldshut eV (wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym złożone przez Arbeitsgericht Lürbach), Dz. U. C 3 z 5. 1. 2002.

³ Zobacz w tej sprawie wyrok Trybunału z dnia 18 grudnia 1997 r. – Inter-Environnement Wallonie ASBL przeciwko Région wallonne. - Sprawa C-129/96, OTS C- 129/96, 1997, I-74411 – TS orzekł min. iż państwo członkowskie nie może podczas biegnącego terminu przewidzianego dla implementacji uchylać żadnych innych przepisów prawnych, które mogłyby podważyć realizację rezultatu przewidzianego przez dyrektywę.

dokonują wyboru metody inkorporacji tekstu dyrektywy. Sama dyrektywa wyznacza ramy, w których wypełnienie następuje na podstawie krajowych aktów legislacyjnych. Dyrektywa wiąże co do rezultatu państwo – adresata. Bardzo często państwo członkowskie czyniąc zadość ciążącym obowiązkom wdrożenia dyrektywy uchwała nową lub nowelizuje obowiązującą ustawę lub rozporządzenie. Występują także przypadki, w których dyrektywa wpływa jeszcze przed upływem terminu przewidzianego na jej implementację¹. Prawo wewnętrzne polskie, ale także i prawo międzynarodowe publiczne nie posiada odpowiednika dyrektywy¹. Niewątpliwie jest ona bardzo ważnym środkiem harmonizacji przepisów wewnętrznych państw członkowskich. Pomimo to stanowi ona mniejszą ingerencję w prawo wewnętrzne państw członkowskich niż np. rozporządzenia. Jak słusznie pisze Jacqueline Dutheil de la Rochère: «Dyrektywa wydaje się być obecnie złotym środkiem w procesie zbliżania przepisów zawartych w ustawach, rozporządzeniach oraz decyzjach administracyjnych państw członkowskich. W ramach tworzenia rynku wewnętrznego właśnie dyrektywa postrzegana była jako narzędzie harmonizacji przepisów krajowych. Jednak by nie doprowadzić do powstania nadmiernej ilości norm wspólnotowych, Komisja starała się począwszy od 1987 roku, proponować nowe podejście polegające na harmonizacji jedynie tego, co jest naprawdę konieczne (wymogi bezwzględne)². Niewątpliwie uregulowanie pewnej problematyki w formie dyrektywy stanowi wyraz

poszanowania odrębności państw członkowskich w sferze społecznej i ekonomicznej, a także specyfiki systemów prawnych poszczególnych państw członkowskich.

Dyrektywa wobec państw członkowskich ustanawia obowiązek rezultatu, pozostawiając państwom członkowskim możliwość wyboru w zakresie sposobu, w jakim wymagania unijne zostaną implementowane do krajowego porządku prawnego. Brak dokonania terminowego wdrożenia dyrektywy oraz nie przestrzeganie w prawie wewnętrznym wymagań zawartych w jej postanowieniach może pociągnąć za sobą wszczęcie postępowania na mocy art. 258–260 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Z art. 258 Traktatu wynika, iż wywcześnie gdy Komisja uzna, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Traktatów, wydaje ona uzasadnioną opinię w tym przedmiocie, po uprzednim umożliwieniu temu Państwu przedstawienia swoich uwag. W przypadku gdy Państwo jednak nie zastosuje się do opinii w terminie określonym przez Komisję, może ona wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Z kolei zgodnie z art. 259 «Każde Państwo Członkowskie może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jeśli uzna, że inne Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Traktatów. Zanim Państwo Członkowskie wnieśli przeciwko innemu Państwu Członkow-

¹ Jacqueline Dutheil de la Rochère, Wstęp do prawa Unii Europejskiej, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004, s. 125–127, oraz W. Hakenberg, Prawo europejskie, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2012, s. 72, a także M. Herdegen, Prawo europejskie, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2006, s. 130–131, oraz A. Zawidzka [w:] J. Barcz (red.), Źródła prawa Unii Europejskiej, Instytut Wydawniczy EuroPrawo, Warszawa 2010, s. 27 – 31, K – D. Borchard, ABC prawa Unii Europejskiej, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2011, s. 92–98, a także A. Szchoń – Przenny, Dyrektywy [w:] A. Kuś (red.) Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej w zarysie, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, s. 225–230.

² Jacqueline Dutheil de la Rochère, Wstęp do prawa ..., op. cit., s. 126–127.

skiemu skargę opartą na zarzucanym naruszeniu zobowiązania, które na nim ciąży na podstawie Traktatów, powinno wnieść sprawę do Komisji. Komisja wydaje uzasadnioną opinię, po umożliwieniu zainteresowanym Państwom przedstawienia, na zasadzie spornej, uwag pisemnych i ustnych. Jeśli Komisja nie wyda opinii w terminie trzech miesięcy od wniesienia sprawy, brak opinii nie stanowi przeszkody we wniesieniu sprawy do Trybunału¹. Zgodnie z art. 260 jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie prawa, może nałożyć na dane Państwo Członkowskie ryczałtową lub okresową karę pieniężną w wysokości nie przekraczającej kwoty wskazanej przez Komisję. Przedstawione przepisy traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowią niewątpliwie narzędzie służące do egzekwowania od państw członkowskich terminowego wdrażania dyrektyw do krajowego porządku prawnego.

Dyrektywa stanowiąca przedmiot zainteresowania w niniejszym referacie jest dyrektywą pełnej harmonizacji. Jej art. 16 stanowi, iż w zakresie, w jakim dyrektywa przewiduje harmonizację, państwa członkowskie nie utrzymują ani nie wprowadzają przepisów innych, niż przepisy w niej określone. Na państwa członkowskie nakłada się obowiązek zapewnienia, aby emitenci pieniądza elektronicznego nie stosowali

na niekorzyść posiadaczy pieniądza elektronicznego odstępstw od przepisów krajowych przyjętych w celu wdrożenia omawianej dyrektywy lub odpowiadających jej przepisom, z wyjątkiem przypadków, gdy taka możliwość została w niej wyraźnie przewidziana.

Dyrektywy dotyczą bardzo różnych dziedzin. Niniejszy artykuł będzie dotyczyć problematyki podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego w świetle dyrektywy 2009/110 WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Niniejsze opracowanie to efekt szczegółowej analizy prawnej wybranych przepisów dotyczących problematyki zarysowanej w tytule.

Zarysowanie problematyki.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/46/WE z dnia 18 września 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego² została przyjęta w odpowiedzi na powstanie nowych przedplaconych produktów płatności elektronicznej i miała na celu stworzenie przejrzystych ram prawnych dla wzmocnienia rynku wewnętrznego, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego poziomu nadzoru ostrożnościowego. Nie spełniała ona jednak w pełni wszystkich oczekiwań ze strony Unii Europejskiej. Dlatego też została zastąpiona

¹ Zob. Sprawa 59/83 v. Europejska Wspólnota Gospodarcza, Zb. Orz. 1984, s. 4057, a także sprawy połączone C- 363/88 Finanzian Siderurgica Finsider Sp. A i inni v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1992, s. 1–359, czy też sprawa 261/78 Interquell Starke-Chemie GmbH & Co. KG, Zb. Orz. 1982, s. 3271, a także Sprawy połączone 100–103/80 Musique Diffusion i inni v. Komisja Wspólnot Europejskich Zb. Orz. 1983, s. 1825, sprawy połączone C- 6/90 i C- 9/90 Andrea Francovich i Daniela Bonifaci v. Włochy, Zb. Orz. 1991, s. I -5357, a także sprawy połączone C- 46/93 i C- 48/93 Brasserie du Pêcheur S. A. v. RFN oraz Królowa v. Sekretarz stanu ds. Transportu ex parte: Factortame Ltd i inni, Zb. Orz. 1996, s. I-1029, Sprawa C- 5/94 Królowa v. Minister Rolnictwa, Rybołówstwa i Żywności ex parte: Hedley Lomas (Ireland) Ltd, Zb. Orz. 1996, s. I-2553, Sprawa C- 312/93 Peterbroeck, Van Campenhout & Co. Zb. Orz. 1995, s. I – 4599, Sprawy połączone C- 430/93 i C-431/93 Jeroen Schijndel i Johannes Nicolas Cornelis van Veen v. Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten Zb. Orz. 1995, s. I – 4705, sprawa C-20 i 28/01 Komisja przeciwko Republice Federalnej Niemiec, Zb. Orz. 2003, s. I- 3609, sprawa T-328/06 AJ Siwecki przeciwko Polsce, niepublikowany, Sprawa T-182/05 Kowalski przeciwko Polsce, niepublikowany, sprawa 7/61 Komisja przeciwko Włochom Zb. Orz. 1961, s. 317.

² Dz. U. L 275 z 27.10.2000, s. 39.

dyrektywą 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością. Zmieniła ona dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchyliła dyrektywę 2000/46/WE¹ z uwagi na konieczność odmiennego uregulowania części zagadnień odnoszących się do zagadnienia podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego.

Wejście w życie nowej dyrektywy wiązało się z obowiązkiem jej terminowego wdrożenia do krajowego porządku prawnego państw członkowskich Unii Europejskiej. Jak pisze W. Srokosz «Termin implementacji dyrektywy 2009/110/WE dotyczącej podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego upłynął w dniu 30 kwietnia 2011 r. Do kwietnia 2012 r. dyrektywę implementowało w pełni 20 państw członkowskich m.in. Czechy, Niemcy, Litwa, Luksemburg, Rumunia, Wielka Brytania, wśród których nie ma jak na razie Polski, Belgii, Francji, Hiszpanii, Włoch, Cypru i Portugalii. Niektóre podstawowe postanowienia tej dyrektywy implementowano jednak przy okazji uchwalenia ustawy o usługach płatniczych (np. obniżono minimalną kwotę kapitału własnego do 350 000 euro, czy też zniesiono wymóg przyjęcia przez instytucje pieniądza elektronicznego formy spółki akcyjnej)»². Niestety jak zauważył W. Srokosz został przekroczony termin implementacji dyrektywy 2009/110/WE, której transpozycja powinna nastąpić do dnia

30 kwietnia 2011 r., a także znacznie przekroczone zostały również terminy dla poszczególnych etapów procesu legislacyjnego wynikające z tzw. ustawy kooperacyjnej (tj. planowana data przedłożenia pod obrady Rady Ministrów) oraz terminy przedłożenia projektu ustawy pod obrady Komitetu Spraw Europejskich oraz Rady Ministrów ustalonych przez Zespół do Spraw Programowania Prac Rządu. Z tego powodu Komisja Europejska wszczęła przeciwko Polsce postępowanie na podstawie art. 258 TFUE za brak terminowej transpozycji dyrektywy 2009/110/WE (naruszenie nr 2011/0623; zarzuty formalne z dn. 17.05.2011 r.) było możliwe także nałożenie w przyszłości na Polskę ryczałtu lub okresowej kary pieniężnej na podstawie art. 260 ust. 3 TFUE. Po przedstawieniu odpowiedzi na uzasadnioną opinię przygotowaną przez nasz kraj Komisja odstąpiła od dalszych działań. Wspomnieć należy, iż niedochowany został również zadeklarowany przez Polskę w odpowiedzi z dnia 12 lipca 2011 r. termin zakończenia prac implementacyjnych w zakresie dyrektywy 2009/110/WE, który został określony na IV kwartał 2011 r. Wystąpiła także sytuacja nadregulacji poprzez ujęcie przepisów, które nie dotyczyły implementacji omawianej dyrektywy³.

Prowadzone przez Radę Ministrów prace legislacyjne i programowe miały czynić zadość postawionym w dyrektywie celom, jakimi są min.:

- usunięcie przeszkód we wchodzeniu na rynek pieniądza elektronicznego oraz;

¹ Dz. U. L 267 z 10.10.2009, s. 7.

² W. Srokosz, Implementacja dyrektywy 2009/110/WE dotyczącej podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego, <http://prawofinansowe.home.pl/autoinstalator/wordpress2/?p=164> (data dostępu 05.05.2014), Zob. także P. Słoma, Stan transpozycji do prawa polskiego dyrektywy EMD II http://ponip.org.pl/zalaczniki/48/PSloma_Stan_transpozycji_do_prawa_polskiego_dyrektywy_EM.pdf (data dostępu 05.05.2014), oraz M. Dążyk, Uzasadnienie <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/24838/24870/dokument64607.pdf> (data dostępu 05.05.2014)

³ <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/24838/24846/24850/dokument41020.pdf> (data dostępu 12.05.2014).

- ułatwienie podejmowania i prowadzenia działalności w zakresie wydawania pieniądza elektronicznego, a także:

- zapewnienia rywnych warunków konkurencji dla wszystkich dostawców usług płatniczych.

Prowadzone prace miały dokonać implementacji w zakresie reżimu nadzorczego i organizacyjnego dla instytucji pieniądza elektronicznego, uspyjnienia z reżimem dla instytucji płatniczych oraz pełnego uregulowania kwestii wykupu pieniądza elektronicznego. Jak czytamy na stronie sejmowej «Fundamentalne dla podstawowego celu liberalizacji przepisy dyrektywy zostały już zaimplementowane w przepisach zmieniających ustawy z dnia 19 sierpnia br. o usługach płatniczych»¹. Szczegółowy wykaz wprowadzonych zmian znajduje się na stronie Sejmu². Dyrektywa została implementowana za pomocą ustawy z dnia 12 lipca 2013 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw³. Zakres tej ustawy jest szerszy niż implementacja dyrektywy 2009/110/WE dlatego nie wszystkie jej przepisy dotyczą implementacji.

Celem nowej dyrektywy było usunięcie przeszkód we wchodzeniu na rynek oraz ułatwienia podejmowania i prowadzenia działalności w zakresie emisji pieniądza elektronicznego oraz zapewnienie rywnych warunków konkurencji dla wszystkich dostawców usług płatniczych. Dyrektywa 2009/110/WE ma zastosowanie do dostawców usług płatniczych, którzy emitują pieniądź elektroniczny. Zgodnie z postanowieniami preambuły nie powinna ona mieć zastosowania do wartości pieniężnej przechowywanej przy użyciu szczególnych instrumentów przedpłaconych, mających odpowiadać

na konkretne potrzeby, które to instrumenty można wykorzystywać jedynie w ograniczony sposób, ponieważ pozwalają one posiadaczowi pieniądza elektronicznego nabywać towary lub usługi wyłącznie w siedzibie emitenta pieniądza elektronicznego lub na podstawie bezpośredniej umowy handlowej z profesjonalnym emitentem w ramach ograniczonej sieci podmiotów świadczących usługi, albo ponieważ można je wykorzystywać wyłącznie do nabycia ograniczonego asortymentu towarów lub usług. Instrument można uznać za wykorzystywany w ograniczonym zakresie, jeśli można go wykorzystać wyłącznie do nabycia towarów i usług w określonym sklepie lub sieci sklepów albo do nabycia ograniczonego asortymentu towarów lub usług, bez względu na geograficzne położenie punktu sprzedaży. Do takich instrumentów dyrektywa zalicza: karty sklepowe, karty stacji benzynowych, karty członkowskie, karty transportu publicznego, bony na posiłki lub bony usługowe (takie jak bony opieki nad dziećmi, bony socjalne lub usługowe, które dofinansowują zatrudnienie pracowników wykonujących prace związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego, takie jak sprzątanie, prasowanie lub prace ogrodnicze), które podlegają niekiedy szczególnemu opodatkowaniu lub ramom prawnym dotyczącym pracy, mającym wspierać korzystanie z takich instrumentów zgodnie z celami określonymi w przepisach socjalnych. W przypadku gdy taki instrument o celu szczególnym przeradza się w instrument o celu ogólnym, wyłączenie (exemption) z zakresu omawianej dyrektywy nie powinno mieć dłuższej zastosowania. Z zakresu dyrektywy nie należy wyłączać instrumentów, które można wykorzystać do zakupów w sklepach określonych

¹ Wykaz prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów <http://bip.kprm.gov.pl/kpr/form/r194,Projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-uslugach-platniczych-oraz-niektorych-innych-us.html> (data dostępu 12.05.2014).

² Zmiany, <http://bip.kprm.gov.pl/kpr/form/rejestr194,dok.html> (data dostępu 12.05.2014).

³ Dz. U. 2013 poz. 1036.

handlowcyw, ponieważ takie instrumenty są zazwyczaj projektowane dla ciągle powiększających się sieci podmiotów świadczących usługi. Dyrektywa ustala także zasady dotyczące prowadzenia działalności polegającej na emisji pieniądza elektronicznego. Emisję pieniądza elektronicznego może dokonywać wyłącznie emitent pieniądza elektronicznego. Emitentami według dyrektywy są:

podmioty o których mowa w art. 1 ust. 1 dyrektywy:

a) instytucje kredytowe określone w art. 4 pkt. 1 dyrektywy 2006/48/WE, w tym, zgodnie z prawem krajowym, ich oddział w rozumieniu art. 4 pkt. 3 tej dyrektywy, jeżeli oddział ten znajduje się na terytorium Unii Europejskiej a jego siedziba główna znajduje się poza Unią Europejską, zgodnie z art. 38 tej dyrektywy;

b) instytucje pieniądza elektronicznego określone w art. 2 pkt. 1 omawianej dyrektywy, w tym, zgodnie art. 8 omawianej dyrektywy i z prawem krajowym, ich oddział, w przypadku gdy taki oddział znajduje się na terytorium Unii Europejskiej, a jego siedziba główna znajduje się poza unią;

c) instytucje świadczące zyro pocztowe, ktrye są uprawnione do emisji pieniądza elektronicznego zgodnie z prawem krajowym;

d) Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne, jeżeli nie działają one w charakterze władz monetarnych lub innych organów publicznych;

e) państwa członkowskie albo ich organy regionalne lub lokalne, jeżeli nie działają one w charakterze organów instytucje korzystające ze zwolnienia zgodnie z art. 1 ust. 3 dyrektywy oraz osoby prawne korzystające ze zwolnienia zgodnie z art. 9 dyrektywy.

Z kolei «instytucją pieniądza elektronicznego» zgodnie z art. 2

omawianej dyrektywy jest osoba prawna, ktryej udzielono zezwolenia na emisję pieniądza elektronicznego na podstawie tytułu II dyrektywy. Dyrektywa zawiera także definicję pieniądza elektronicznego: „pieniądem elektronicznym” jest wartość pieniężna przechowywana elektronicznie, w tym magnetycznie, stanowiąca prawo do roszczenia wobec emitenta, ktrya jest emitowana w zamian za środki pieniężne w celu dokonywania transakcji płatniczych określonych w art. 4 pkt 5 dyrektywy 2007/64/WE i akceptowana przez osoby fizyczne lub prawne inne, niż emitent pieniądza elektronicznego. Cytowana definicja jest bardzo szeroka, ale obserwując bardzo dynamiczny rozwój technologii można by się pokusić o stwierdzenie że jednak zbyt wąska. Biorąc pod uwagę chociażby powstanie bitcoin, czy też trwające prace rosyjskiego Sbierrbanku nad własną wirtualną walutą wzorowaną na bitcoinie¹ niestety ciągle jeszcze istnieje potrzeba stworzenia odpowiedniej definicji. Taki stan rzeczy powoduje bezradność prawa unijnego wobec zakwalifikowania nowych sposobów płatności elektronicznych.

Zasady ostrożnościowe instytucji pieniądza elektronicznego dotyczą wymogów co do kapitału założycielskiego, funduszy własnych, zmian w strukturze właścicielskiej i nadzoru ostrożnościowego. Podejście w zakresie zasad ostrożnościowych w zakresie funduszy własnych zaprezentowane w omawianej dyrektywie stanowi wyraz jednoznacznej w całej Unii Europejskiej koncepcji.

Podsumowanie

Kryzys gospodarczy ostatnich lat, a także szybki rozwój techniki zwiększyły grono zainteresowanych problematyką pieniądza elektronicznego. Istnieje wiele opracowań naukowych wydanych przez ekonomistów. Wskazać jednak należy, iż przedmiotowa problematyka

¹ Na podstawie A. Stelmaszczyk, Bitcoin dla początkujących (data dostępu 12.02.2014), <http://home.elka.pw.edu.pl/~astelma1/pliki/9%20sem%20-%20Market%20Economy/Bitcoin.pdf>.

to także przedmiot zainteresowania prawników. Badanie prawa europejskiego pod kątem jego implementacji do krajowego porządku prawnego państw członkowskich to niezwykle ciekawa dziedzina, koncentrująca się na efektach. Badacz bada bowiem, w jakim zakresie doszło do implementacji przepisów dyrektywy do krajowego porządku prawnego. Przedmiotowa dyrektywa, jak już wspomniałam wyżej, nie od razu została implementowana w Polsce. Jej implementacja wiązała się z niedotrzymaniem terminu ustalonego w dyrektywie. Rozwiązania, które zostały zawarte w projekcie ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw miały na celu wprowadzenie nowych unormowań w zakresie wydawania, wykupu i dystrybucji pieniądza elektronicznego oraz tworzenia, organizacji i działalności instytucji pieniądza elektronicznego, a także nadzoru nad tymi podmiotami, w celu pełnego wdrożenia wymogów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniającej dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylającej dyrektywę 2000/46/WE, zwanej dalej «dyrektywą 2009/110/WE». Pamiętać jednak należy, iż została ona także częściowo transponowana w ustawie z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych¹, oraz implementowana w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o

usługach płatniczych². Postawiony przez dyrektywę cel usunięcia barier wejścia zainteresowanym podmiotom na rynek pieniądza elektronicznego oraz ułatwienie podejmowania i prowadzenia działalności w zakresie wydawania pieniądza elektronicznego, a także zapewnienia rywnych warunków konkurencji dla wszystkich dostawców usług płatniczych jest odpowiedzią na zaistniałą potrzebę nie tylko w Europie ale także na świecie. Zmiany regulacji instytucji pieniądza elektronicznego w kierunku liberalizacji dotychczasowych przepisów to efekt dokonanego przeglądu zasad, którym podlegały te instytucje zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/46/WE z dnia 18 września 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, dalej «dyrektywa 2000/46/WE». Analiza literatury opisowej związanej z problematyką artykułu, badania przepisy prawa skłaniają autora do wniosku, iż proces europeizacji pieniądza elektronicznego nie został całkowicie zakończony. Instytucja pieniądza elektronicznego wymaga ciągłych reform nie tylko na poziomie naszego kraju ale także UE i świata mając na uwadze dynamiczne zmiany odnoszące się właśnie do pieniądza elektronicznego. Prawo musi nadążać za szybkimi zmianami technicznymi. Brak odpowiednich uregulowań prawnych w tym zakresie może rodzić poważne problemy.

Список використаних джерел

1. *Jacqueline* Dutheil de la Rochère, Wstęp do prawa Unii Europejskiej, Wydawnictwo Naukowe Scholar. – Warszawa, 2004.
2. *Hakenberg* W. Prawo europejskie. – W.: Wyd-wo C. H. Beck, 2012.

¹ Dz. U. z 2012 r.poz. 1232.

² Dz. U. Nr 199, poz. 1175, z późn. zm.

3. *Herdegen M.* Prawo europejskie. – W.: Wyd-wo C. H. Beck, 2006.
4. *Zawidzka A.* Źródła prawa Unii Europejskiej. – W.: In-t Wyd-czy EuroPrawo, 2010.
5. *Borchard K. D.* ABC prawa Unii Europejskiej. – Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2011.
6. *Szchoń-Przeny A.* Dyrektywy // Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej w zarysie. – Lublin: Wyd-wo KUL, 2012.
7. *Srokosz W.* Implementacja dyrektywy 2009/110/WE dotyczącej podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego, <http://prawofinansowe.home.pl/autoinstalator/wordpress2/?p=164>.
8. *Słoma P.* Stan transpozycji do prawa polskiego dyrektywy EMD II http://ponip.org.pl/zalaczniki/48/PSłoma_Stn_transpozycji_do_prawa_polskiego_dyrektywy_EM.pdf.
9. *Drążyk M.* Uzasadnienie <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/24838/24870/dokument64607.pdf>
10. *Wykaz prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów* <http://bip.kprm.gov.pl/kpr/form/r194,Projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-uslugach-platniczych-oraz-niektorych-innych-us.html>
11. *Stelmaszczyk A.* Bitcoin dla początkujących <http://home.elka.pw.edu.pl/~astelma1/pliki/9%20sem%20-%20Market%20Economy/Bitcoin.pdf>

Ясюк Є. Провадження підприємницької діяльності через інститут електронних грошей у світлі Директиви 2009/110 ЄС Європейського Парламенту та Ради

У цій статті автор прагне представити аналіз положень директиви 2009/110 WE Європейського Парламенту і Ради, а також дій держави, здійснених з метою її імплементації внаслідок виконання зобов'язань Польщі як держави-члена Євросоюзу. Рамки предмету дослідження було звужено з огляду на дуже широку проблематику найбільш важливих питань, що стосуються теми, окресленої у назві. Головною метою статті є демонстрація важливості регулювань, пов'язаних з електронними грошима з точки зору інституту електронних грошей. Вказана директива не одразу була впроваджена у Польщі. Її імплементація пов'язувалась з недотриманням встановленого у директиві терміну.

Рішення, що були включені до проекту закону про зміну закону про платіжні послуги та деяких інших законів мали на меті впровадження нових норм в сфері видання, погашення і розподілення електронних грошей, а також створення, організації та діяльності інституту електронних грошей, а також нагляду над цими суб'єктами з метою повної реалізації вимог директиви Європейського Парламенту і Ради 2009/110/WE від 16 вересня 2009 р. в справі започаткування і провадження діяльності інституту електронних грошей, а також пруденційного нагляду над їх діяльністю, що змінювала директиви 2005/60/WE і 2006/48/WE та скасовувала директиву 2000/46/WE. Вказана директива 2009/110/WE містить в собі мету усунення бар'єрів виходу зацікавлених суб'єктів на ринок електронних грошей та полегшення започаткування і провадження діяльності в сфері видання електронних грошей, а також забезпечення рівних умов конкуренції для всіх постачальників платіжних послуг. Вона є відповіддю на існуючу потребу не тільки в Європі, але також й у світі. Здійснені в Польщі зміни регулювання інституту електронних грошей в напрямку лібералізації існуючих на той час положень, власне, й є наслідком здійсненого перегляду засад, яким підлягав цей інститут, згідно з вказаною директивою.

У цій статті автор проаналізувала літературу, пов'язану з проблематикою статті, а також дослідила правові положення, внаслідок чого дійшла до висновку про те, що процес європеїзації електронних грошей, що розпочався ще до вступу Польщі до

Європейського Союзу, триває надалі. Інститут електронних грошей вимагає постійних реформ не тільки на рівні нашої держави, але й на рівні ЄС і світу, маючи на увазі динамічні зміни, які відбуваються у цій царині. Не можна не зауважити того значення, яке відіграє правове регулювання на рівні ЄС для більшої гарантії правової впевненості на власне всій її території власне в сфері інституту електронних грошей. Це водночас вказує на потребу регулювання на міжнародному рівні. Ухвалення вказаної директиви було необхідним з огляду на появу нових передплачених продуктів електронних платежів. Маючи це на увазі, її метою було створення прозорих правових рамок для зміцнення внутрішнього ринку з одночасним забезпеченням відповідного рівня пруденційного нагляду. Такий стан речей спричинив те, що першу директиву було замінено наступною, котра за головну мету поставила собі усунення перешкод зі входженням на ринок та полегшенням започаткування і проведення діяльності в сфері емісії електронних грошей, а також забезпечення рівних умов конкуренції для всіх постачальників платіжних послуг. Згідно з постановами, що містяться в преамбулі, вона не повинна застосовуватися до грошової вартості, захованої при використанні окремих (особливих) передплатних інструментів, що мають відповідати на конкретні потреби. Ці інструменти можна використовувати єдино в обмежений спосіб, оскільки вони дозволяють власникові електронних грошей купувати товари або послуги виключно у місці перебування емітента електронних грошей або на підставі безпосередньої торгової угоди з професійним емітентом у рамках обмеженої мережі суб'єктів постачальників послуг, або можна їх використовувати виключно для набуття обмеженого асортименту товарів або послуг.

Ключові слова: електронні гроші, директива, реалізація.

Ясюк Е. Ведение хозяйственной деятельности через институт электронных денег в рамках Директивы 2009/110 ЕС Европейского Парламента и Совета

Автор ставит своей целью представления анализа норм касательно ЕС и Директивы совета 2009/110, а также хочет показать предпринятое в стране меры, что имели место в результате становления указанной страны членом ЕС. Границы тематики статьи были сужены с учетом широкой темы, обозначенной в заголовке статьи. Главная цель работы – показать значение норм, применяемых к электронным деньгам в рамках институтов электронных денег.

Ключевые слова: электронные деньги, директива, реализация.

Jasiuk E. Business activities through the institute of electronic funds in the frameworks of the Directive 2009/110 EU of the European Parliament and Council

The author aims to present the analysis of the regulations concerning The European Union and the Council Directive 2009/110 as well as aims to show the tasks of the country undertaken to implement it as a result of membership in the European Union. The outline of the article has been narrowed due to the very broad issues embraced in the title of the following article. The main objective of this work is to show the significance of the regulations concerning the electronic money in terms of electronic money institutions.

Key words: electronic money, directive, implementation.